

Міністерство освіти і науки України
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка
Луганський відділ Українського Географічного товариства
ДУ НДІ соціально-трудова відносин
Міністерства праці та соціальної політики України
Луганський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
Луганський обласний центр дитячо-юнацького туризму та краєзнавства
Слобожанський осередок Наукового товариства ім. Т. Шевченка
Луганська обласна організація Української спілки краєзнавців
Луганське обласне об'єднання
Всеукраїнського товариства „Просвіта” імені Тараса Шевченка
Газета „Краєзнавство. Географія. Туризм”

НАУКОВІ ПОШУКИ ГЕОГРАФІЧНОЇ ГРОМАДСЬКОСТІ: вчора, сьогодні, завтра

*Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції,
присвяченої 50-річчю заснування Луганського відділу
Українського Географічного товариства*

*26 – 28 жовтня 2009 року,
м. Луганськ*

Луганськ
ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка»
2009

УДК 911(063)

ББК 26.8

Н34

Редакційна колегія:

доктор геогр. наук П. Г. Шищенко,
доктор геогр. наук А. І. Доценко,
доктор геогр. наук С. І. Іщук,
доктор геогр. наук К. В. Мезенцев,
доктор геогр. наук В. В. Стецюк,
доктор геогр. наук О. Г. Топчієв,
кандидат геол.-мін. наук М. І. Удовиченко,
кандидат геогр. наук О. О. Кисельова,
кандидат геогр. наук Ю. О. Кисельов

Н34 **Наукові** пошуки географічної громадськості: вчора, сьогодні, завтра: матеріали Міжнарод. наук.-практ. конф., присвяченої 50-річчю заснування Луганського відділу Українського Географічного товариства (26 – 28 жовтня 2009 року, м. Луганськ) / Відп. ред. Ю. О. Кисельов. – Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2009. – 213 с.

У збірнику наукових праць представлено результати й визначено перспективи досліджень з усіх напрямів сучасної географії – природничого, суспільствознавчого, екологічного. Окремі матеріали висвітлюють актуальні проблеми методики викладання географічних дисциплін у загальноосвітніх і вищих навчальних закладах.

УДК 911(063)

ББК 26.8

*Рекомендовано до друку науковою комісією
Луганського національного університету
імені Тараса Шевченка
(протокол № 1 від 15 вересня 2009 р.)*

© ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2009

УДК 911(063)
ББК 26.8
НЗ4

Редакційна колегія:

доктор геогр. наук П. Г. Шищенко,
доктор геогр. наук А. І. Доценко,
доктор геогр. наук С. І. Ішук,
доктор геогр. наук К. В. Мезенцев,
доктор геогр. наук В. В. Стецюк,
доктор геогр. наук О. Г. Топчієв,
кандидат геол.-мін. наук М. І. Удовиченко,
кандидат геогр. наук О. О. Кисельова,
кандидат геогр. наук Ю. О. Кисельов

НЗ4 **Наукові** пошуки географічної громадськості: вчора, сьогодні, зав матеріали Міжнарод. наук.-практ. конф., присвяченої 50-річчю заснування Луганськ відділу Українського Географічного товариства (26 – 28 жовтня 2009 року, м. Луганськ). Відп. ред. Ю. О. Кисельов. – Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2009. 213 с.

У збірнику наукових праць представлено результати й визначено перспективи дослідже усіх напрямів сучасної географії – природничого, суспільствознавчого, екологічного. Ок матеріали висвітлюють актуальні проблеми методики викладання географічних дисциплі загальноосвітніх і вищих навчальних закладах.

УДК 911(063)
ББК 26.8

*Рекомендовано до друку науковою комісією
Луганського національного університету
імені Тараса Шевченка
(протокол № 1 від 15 вересня 2009 р.)*

ЗМІСТ

I. ПЛЕНАРНІ ДОПОВІДІ

<i>Шищенко П.Г.</i> НАУКОВІ ДОСЯГНЕННЯ ЛУГАНСЬКИХ ГЕОГРАФІВ У СВІТЛІ ЮВІЛЕЙНОЇ ДАТИ	3
<i>Жадан В.І., Кисельова О.О.</i> СТОРІНКИ ІСТОРІЇ ВИВЧЕННЯ ПРИРОДИ ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	4
<i>Доценко А.І.</i> МІСТА РАЙОННОГО ЗНАЧЕННЯ ТА ЇХ РОЛЬ У РЕФОРМУВАННІ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ УКРАЇНИ	8
<i>Ішук С.І., Гладкий О.В.</i> ОСОБЛИВОСТІ КЛАСИФІКАЦІЇ І ТИПОЛОГІЇ ПРОМИСЛОВИХ АГЛОМЕРАЦІЙ	11
<i>Кравчук Я.С., Кобзак Р., Зубрицький Ю.</i> ГЕОМОРФОЛОГІЧНЕ КАРТОГРАФУВАННЯ ПРИ ВИРІШЕННІ ІНЖЕНЕРНИХ ЗАВДАНЬ	13
<i>Мезенцева Н.І., Мезенцев К.В.</i> ГЕНДЕРНІ СПІВВІДНОШЕННЯ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ В УКРАЇНІ	16
<i>Олійник Я.Б., Мельник К.Ю.</i> ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ	18
<i>Стецюк В.В.</i> ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ УЯВЛЕНЬ ПРО ПРИРОДНІ ТА ЕТНОКУЛЬТУРНІ ФЕНОМЕНИ УКРАЇНИ	21
<i>Топчієв О.Г., Яворська В.В.</i> ТЕОРЕТИЧНІ ПОСТУЛАТИ НОВОГО АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ УКРАЇНИ	29

II. ПРИРОДНИЧО-ГЕОГРАФІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

<i>Бабич О.</i> ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЛІСОПАРКІВ М. ЛЬВОВА ТА ШЛЯХИ ЇХ ОПТИМІЗАЦІЇ	33
<i>Белоусова Н.В.</i> СТРУКТУРНА ЗМІННІСТЬ ГЕОСИСТЕМ ПІД ВПЛИВОМ ЛЮДСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	35
<i>Брусак В.П.</i> СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ГЕОГРАФІЗАЦІЇ ЗАПОВІДНОЇ СПРАВИ В УКРАЇНІ	38
<i>Воровка В.П.</i> ЛАНДШАФТНИЙ АНАЛІЗ СТРУКТУРИ АЗОВО-СИВАСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ	40
<i>Гришко С.В.</i> СТАРОБЕРДЯНСЬКЕ ЛІСНИЦТВО ЯК ЛІСОКУЛЬТУРНИЙ ЛАНДШАФТ У СТЕПУ	43
<i>Дарницький В.Б., Ищенко М.А.</i> О СОПРЯЖЕНИИ ВОДНЫХ ЦИКЛОВ НАД КОНТИНЕНТАМИ И В ОКЕАНЕ НА ПРИМЕРЕ СЕВЕРО-ЗАПАДНОЙ ЧАСТИ ТИХОГО ОКЕАНА	45
<i>Дернов В.С., Удовиченко Н.И.</i> НОВЫЕ НАХОДКИ КАМЕННОУГОЛЬНЫХ АММОНОИДЕЙ НА ТЕРРИТОРИИ ЛУГАНСКОЙ ОБЛАСТИ	49
<i>Дмитриченко Т.М.</i> ЕКОЛОГО-ГЕОМОРФОЛОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ОЦІНКИ РЕЛЬЄФУ ІЗЯСЛАВСЬКОГО КРАЮ (півночі пограничної зони Придніпровської та Подільської височин)	53
<i>Зав'ялова Т.В.</i> ПРИРОДНІ УМОВИ БАСЕЙНУ Р. МОЛОЧНОЇ ЯК ПОКАЗНИКИ ФОРМУВАННЯ ЛІХЕНОФЛОРИ	56
<i>Іванова В.М., Кірнік А.А.</i> ВПЛИВ СУЧАСНИХ ГЕОЛОГО-ГЕОМОРФОЛОГІЧНИХ ПРОЦЕСІВ НА ЕКОЛОГІЧНИЙ СТАН ПІВНІЧНОГО ПРИАЗОВ'Я	58
<i>Исаева Р.Я.</i> ЛЕКАРСТВЕННЫЕ РАСТЕНИЯ ЛУГАНСКОЙ ОБЛАСТИ, ИХ ЭКОЛОГИЯ И ОХРАНА	60
<i>Кисельова О.О.</i> ЛІМІТУЮЧІ ФАКТОРИ РОЗВИТКУ ЯРУЖНОЇ ЕРОЗІЇ В ЛУГАНСЬКІЙ ОБЛАСТІ	61
<i>Кокус В.В.</i> НАУКОВІ ТОВАРИСТВА ПРИ ВУАН ТА ЇХ ВНЕСОК У ВИВЧЕННЯ ПРИРОДИ УКРАЇНИ В 20-Х РОКАХ ХХ СТОЛІТТЯ	63
<i>Кравчук Я.С., Кобзак Р.</i> ОСОБЛИВОСТІ ГЕОМОРФОЛОГІЧНОГО КАРТОГРАФУВАННЯ УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ	66
<i>Куделіна С.Б.</i> "ГАРЯЧІ ТОЧКИ" ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ ЯК ОБ'ЄКТИ ЕКОЛОГІЧНОЇ НЕБЕЗПЕКИ	67
<i>Лаврик О.Д.</i> ПРИНЦИПИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ АНТРОПОГЕННИХ ЛАНДШАФТІВ РІЧИЩ І ЗАПЛАВ	72
<i>Мельничук М.М., Ковальчук С.І., Десятник В.В.</i> ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ В РЕКРЕАЦІЇ	75
<i>Непша О.В.</i> ДО ІСТОРІЇ ФОРМУВАННЯ КІС ПІВНІЧНОГО УЗБЕРЕЖЖЯ АЗОВСЬКОГО МОРЯ	78

<i>Парилівська Г.</i> ВИРІШЕННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ СЬОГОДЕННЯ ШЛЯХОМ РЕАЛІЗАЦІЇ ГРОМАДСЬКИХ ПРОЕКТІВ	82
<i>Рунців О.І.</i> ПРИРОДНІ ТУРИСТИЧНІ РЕСУРСИ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ	84
<i>Стецишин М.М., Донець І.А.</i> ПРИРОДНО-РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ АГРОМЕЛІОРАТИВНИХ ЛАНДШАФТІВ МЕЛІТОПОЛЬСЬКОГО РАЙОНУ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА ПРОБЛЕМИ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ	86
<i>Ткаченко Т.І.</i> ДО СУЧАСНОГО СТАНУ ЕКОЛОГО-ГЕОМОРФОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ	88
<i>Холковська Т.Ю.</i> ФІЗИКО-ГЕОГРАФІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЛЬСЬКИХ ВЧЕНИХ НА ТЕРЕНАХ ПОДІЛЛЯ	89
<i>Юровчик В.Г.</i> ПРИРОДНО-РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	91

ІІІ. СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ СТУДІЇ

<i>Альтгайм Л.Б.</i> ДЕМОГРАФІЧНИЙ ВПЛИВ ЦЕНТРУ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСНОЇ СИСТЕМИ РОЗСЕЛЕННЯ НА ЦЕНТРИ РАЙОННИХ ЛОКАЛЬНИХ ПІДСИТЕМ	95
<i>Андерсон В.М., Белова О.Л.</i> ПАТТЕРН-АНАЛІЗ ЯКІСНИХ ПРОСТОРОВИХ ДАНИХ В СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ: МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ	99
<i>Афоніна О.О.</i> ДЕМОГРАФІЧНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ПРАЦЕРЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПОЛІСЬКОГО РЕГІОНУ	100
<i>Барановський М.О.</i> ПРОГНОЗУВАННЯ ДИНАМІКИ ДЕПРЕСИВНОСТІ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ (НА ПРИКЛАДІ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ)	103
<i>Гаврюшенко Г.В.</i> ДЕМОГРАФІЧНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	105
<i>Гасвська Н.С., Мельник І.Г.</i> ВНУТРІШНЬОРЕГІОНАЛЬНА ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ РЕГІОНІВ ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЗА ФАКТОРАМИ ФОРМУВАННЯ ТА ПОШИРЕННЯ БІДНОСТІ	108
<i>Горб К.М.</i> ПРОБЛЕМИ МИТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ У ПРИКОРДОННИХ РЕГІОНАХ	111
<i>Дворська Л.А.</i> СУСПІЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ	113
<i>Кандауров В.В.</i> ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ПОДІЛУ НА РАЙОННОМУ РІВНІ (НА ПРИКЛАДІ ПІВНІЧНО-СХІДНИХ РАЙОНІВ ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ)	116
<i>Кисельов Ю.О.</i> ЧИННИКИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЛЮДСЬКОГО ГЕОПРОСТОРУ ПІВДЕННО-СХІДНОЇ УКРАЇНИ	117
<i>Коваленко В.П., Єфименко В.І.</i> РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗЛОЧИННОСТІ (НА ПРИКЛАДІ ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ)	118
<i>Козловець А.В., Сегіда К.Ю.</i> ДО ПИТАННЯ ТИПОЛОГІЇ СІМЕЙ	120
<i>Копер Н.Є.</i> ІНВЕСТИЦІЙНА ТА ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ПРОМИСЛОВOSTІ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ	122
<i>Корнус А.О.</i> ДИНАМІКА ЛЮДНОСТІ МІСТ ОБЛАСНОГО ПІДПОРЯДКУВАННЯ ПІВНІЧНО-СХІДНОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ	124
<i>Кулешова Г.О.</i> ГЕОГРАФІЧНА СТРУКТУРА ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНИХ ЗВ'ЯЗКІВ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	126
<i>Макогон Г.Є.</i> ПОРІВНЯЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ СИСТЕМ РОЗСЕЛЕННЯ ПРИКОРДОННИХ РЕГІОНІВ (НА ПРИКЛАДІ ЛУГАНСЬКОЇ ТА ВОРОНЕЗЬКОЇ ОБЛАСТЕЙ)	129
<i>Мартынченко Н.Н., Матросов В.Д.</i> НАПРАВЛЕНИЯ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ТРАНСПОРТНЫХ ЛОГИСТИЧЕСКИХ ЦЕНТРОВ И КОНСИГНАЦИОННЫХ ЗОН ПРИГРАНИЧНЫХ РЕГИОНОВ УКРАИНЫ И РОССИИ В РАМКАХ ТРАНСГРАНИЧНОГО СОТРУДНИЧЕСТВА	132
<i>Меліхова Т.Л.</i> КЛАСТЕРНИЙ ПІДХІД ДО СТРАТЕГІЙ РОЗВИТКУ МІСТА	135
<i>Мельник І.Г.</i> ДЕМОГРАФІЧНІ ФАКТОРИ СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ (НА ПРИКЛАДІ ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ)	137
<i>Мозговий А.А., Гринюк Т.А.</i> СТАН КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ НАСЛІДКІВ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ	142
<i>Молодецький А.Е., Верстюк С.Ю.</i> ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОРТОВО-ПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ В МАЛОМУ АДЖАЛИЦЬКОМУ ЛИМАНІ	144

17.

<i>Нефедова Н.Є.</i> СУЧАСНІ ВОДОГОСПОДАРСЬКІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНИ ТА НАПРЯМКИ ЇХ ВИРІШЕННЯ В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА ЇЇ ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄВРОПЕЙСЬКИХ І СВІТОВИХ ЕКОНОМІЧНИХ СТРУКТУР	145
<i>Нсмець Л.М., Моштаківа Н.В.</i> БІБЛІОТЕЧНА МЕРЕЖА ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	148
<i>Олійник В.Д.</i> МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРИНЦИПИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕПРЕСИВНИХ ТЕРИТОРІЙ ...	152
<i>Питуляк М.Р., Питуляк М.</i> ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ВИКОРИСТАННЯ РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО ПРИДНІСТРОВ'Я	155
<i>Пологовська Ю.Ю.</i> ВПЛИВ ЕКОЛОГІЧНОЇ СИТУАЦІЇ НА ПОСЕЛЕНСЬКУ МЕРЕЖУ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ	157
<i>Прохорова Л.А.</i> СОЦІАЛЬНЕ ОПИТУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ МІСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ	159
<i>Сайчук В.С.</i> ТЕОРЕТИЧНИЙ ТА ЕМПІРИЧНИЙ РІВНІ ГЕОГРАФІЧНИХ ЗНАТЬ В КОНТЕКСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РИНКУ ПРАЦІ	161
<i>Сердюк А.М.</i> ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА	164
<i>Склярська О.І.</i> ПОНЯТТЯ ТА ТИПИ ПОЛІТИКО-ГЕОГРАФІЧНИХ ПРОЦЕСІВ	165
<i>Слоцьова Т.І., Чикіна Ю.Ю.</i> ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ НЕВИРОБНИЧОЇ СФЕРИ МІСТА ЛУГАНСЬКА	168
<i>Смочко Н.М.</i> ГІДРОЕНЕРГЕТИКА ЯК ОДНА З ПРІОРИТЕТНИХ ГАЛУЗЕЙ АКТИВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ	171
<i>Совгіра С.В., Гончаренко Г.Є.</i> ЕКОНОМІЯ ТА РАЦІОНАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ЕНЕРГІЇ	172
<i>Татарінов І.Є.</i> РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ РІВНЯ ЖИТТЯ ПРАЦІВНИКІВ ВАЖКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ У 50-80-і РОКИ (НА ПРИКЛАДІ ДОНБАСУ)	176
<i>Тітенко З.В.</i> ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРИКОРДОННОГО РЕГІОНУ (НА ПРИКЛАДІ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ)	178
<i>Шилова Л.Г.</i> ЗНАЧЕННЯ ПАЛОМНИЧЕСТВА ДЛЯ ПРАВОСЛАВНОГО ХРИСТИАНИНА НА ПРИМЕРЕ ЛУГАНСКИХ І СЕВЕРОДОНЕЦЬКИХ СВЯТИНЬ	181

IV. ГЕОГРАФІЧНА ОСВІТА

<i>Білецький М.І.</i> ДО ПИТАННЯ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ З ГЕОГРАФІЇ	185
<i>Гордашевська Г.І.</i> ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ГЕОГРАФІЇ	187
<i>Гудзевич А.В., Гусак О.М.</i> ВНЕСОК ГЕОГРАФІВ В РОЗВИТОК РЕГІОНАЛЬНИХ НАУКОВО-КРАЄЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ПОЧАТКУ ХХІ СТ.	188
<i>Ештокін А.Н.</i> ВЫЧИСЛЕНИЕ КООРДИНАТ ПУНКТОВ ТЕОДОЛИТНОГО ХОДА	189
<i>Казьмірова Ю.І., Ситник О.І.</i> ХАРАКТЕРИСТИКА ПОГОДНИХ УМОВ ШИРЯЇВСЬКОГО РАЙОНУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ 2003 – 2009 РР. (ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ СПОСТЕРЕЖЕННЯ УЧБОВОГО МЕТЕОРОЛОГІЧНОГО ПОСТА В С. МИКОЛАЇВКА)	192
<i>Ковальова Л.П.</i> СУЧАСНІ ПІДХОДИ У ВИКЛАДАННІ ШКІЛЬНОГО КУРСУ ГЕОГРАФІЇ	194
<i>Ковтун Л.О.</i> ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ	197
<i>Кременчуцький А.М., Вірченко П.А.</i> КОМПОНЕНТНА СТРУКТУРА СИСТЕМИ ОСВІТИ	198
<i>Сорокіна Г.О.</i> ЕКОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ ЯК АКТУАЛЬНА ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	200
<i>Тімець О.В.</i> ФАХОВІ (ГЕОГРАФІЧНІ) ЗНАННЯ - ФУНДАМЕНТАЛЬНА ОСНОВА ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ РОЗВИТКУ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ГЕОГРАФІЇ	202
<i>Трегубенко О.М.</i> ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОГО КРАЄЗНАВЧОГО РУХУ В 20-Х РОКАХ ХХ СТОЛІТТЯ	204
<i>Шевчук С.М.</i> ВИДАТНІ ПОСТАТІ ЗЕМЛЕЗНАВЧОЇ НАУКИ ПОЛТАВЩИНИ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ (професори Кость Дубняк та Михайло Самбікін)	207

ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ПОДІЛУ НА РАЙОННОМУ РІВНІ (на прикладі північно-східних районів Луганської області)

Після здобуття Україною незалежності перед адміністрацією держави постало питання про розробку і впровадження нового адміністративно-територіального устрою (АТУ) України через невідповідність існуючого АТУ нагальним потребам демократичної держави; до того ж, адміністративний устрій не відповідав (і не відповідає понині) принципам «Європейської хартії місцевого самоврядування», ратифікованої Україною в 1997 році. Протягом кількох років (з 1997 до 2005) державними комісіями розроблялися проекти нового АТУ України, але жоден з них так і не був впроваджений в життя.

В цій статті ми розглянемо останній із запропонованих проектів, що був розроблений в 2005 році комісією з адміністративно-територіальної реформи при Президенті України. Проект адміністративно-територіальної реформи розроблявся робочою групою на чолі з головою Інституту відкритого суспільства А. Ткачуком. Так звані «пілотні варіанти» розроблялися щодо декількох областей; Луганська область була обрана як найбільш типова для сходу України.

Очевидно, що реформування АТУ повинно базуватися на певних принципах, які сприяли б поліпшенню стандартів життя населення (згідно з Європейською хартією місцевого самоврядування), наближували надання певних послуг населенню, сприяли розвитку місцевого самоврядування. З географічної точки зору серед таких принципів можна зазначити: повсюдність, доступність, компактність, а також пропорційність, спадкоємність, взаємодоповнюваність, гнучкість, адаптивність і саморегулювання. В цій статті ми спробуємо стисло розглянути невідповідність розробленого «пілотного варіанту» нового АТУ області, а саме північно-східних її районів (Біловодського, Марківського і Міловського) принципам доступності і компактності.

Запропонований комісією з АТР «пілотний варіант» адміністративно-територіального поділу Луганської області передбачав збільшення площі її північних сільськогосподарських районів майже вдвічі (у варіанті що розглядається з 1597 км² до 3734 км²), тобто з існуючих дев'яти районів пропонувалося зробити чотири, з невідповідністю жодного з районів головному (і єдиному) критерію – чисельності населення, а найменша кількість населення зафіксована в районах, що будуть розглядатися нижче.

Диспропорції в кількості населення в розрізі північних сільськогосподарських районів пов'язані зі ступенем господарського розвитку, а мала чисельність населення – з історією освоєння краю (кінець XVII – початок XVIII століття).

За наявної на сьогодні диспропорції кількості населення в районах, що розглядаються (в Біловодському районі 25138 осіб, а у Міловському 15987 осіб, причому кількість як сільського, так і міського населення в Біловодському районі (8412; 16726) у півтора рази вища, ніж у Міловському (5934; 10053)), проведення реформи ніяким чином не принесло б позитивних результатів, різнонаселені райони лише були б об'єднані в одне ціле. Завищені критерії кількості населення неприпустимо впроваджувати в малозаселених районах. І найголовніше те, що реформа АТУ в тому вигляді, в якому вона існувала, не враховувала об'єктивного процесу – зниження чисельності населення (природний приріст в Біловодському районі – 146, Міловському – 62, Марківському – 62) [3]. Виходячи з цього, в недалекому майбутньому район знову перестав би відповідати критерію чисельності населення: наприклад, за даними обласного управління статистики, на перше серпня 2009 року чисельність населення (як наявного, так і постійного) у вищезазначених районах не дотягує до заявлених у 2005 році 60000 осіб; це означає що через 10–15 років більшість північних сільськогосподарських районів області не зможе відповідати критерію чисельності населення через депопуляцію.

Щільність сільського населення північно-східних районів становить 8,6 – 10,4 осіб/км², а це, в свою чергу, нижче середнього показника в Україні, що також ставить північ Луганської області в нерівні умови порівняно з іншими районами не лише в розрізі України, а також у розрізі Луганської області.

Наслідком проведення реформи була б повна невідповідність принципів її проведення одержаним результатам. Злиття трьох адміністративних районів в один робить неможливим наближення надання послуг населенню через величезні розміри нового району, жахливе становище

дорожньої та інформаційної інфраструктури (неможливо надати кваліфіковану медичну допомогу за проміжок часу в 30 хв., як було заявлено в проєкті реформи), як наслідок – невиконання принципу доступності.

Принцип компактності теж не міг бути реалізований тому що на сьогоднішній день в Біловодському і Марківському районах районні центри, в яких зосереджено більшість закладів обслуговування населення, розташовані в географічних центрах районів, а за умов проведення реформи АТУ єдиний райцентр знаходився б на периферії.

На нашу думку, критерій виділення районів має включати в себе не тільки чисельність населення, але, принаймні, враховувати щільність населення і характер розселення, тому що неможливо застосовувати лише один критерій для сільськогосподарських районів із малою щільністю населення і незадовільним станом соціальної інфраструктури та для високоурбанізованих територій.

Література

1. Модель адміністративно-територіальної реформи в Україні// Економічний часопис. – 2006. – №9. – С. 22-24.
2. Модель адміністративно-територіальної реформи в Україні// Економічний часопис. – 2006. – № 10. – С. 53-55.
3. www.oblstat.is.com.ua

*Ю.О. Кисельов, доц., к. геогр. н.
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка*

ЧИННИКИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЛЮДСЬКОГО ГЕОПРОСТОРУ ПІВДЕННО-СХІДНОЇ УКРАЇНИ

Під чинниками організації людського геопростору ми розуміємо ті компоненти останнього (природні умови та ресурси, етнічно структуроване людство, духовне наповнення), що беруть дієву участь у його формуванні, безперервному творенні. За регіон свого дослідження ми обрали Південно-Східну Україну, яку в геологічному контексті ми ототожнюємо з Донбасом, у геоморфологічному – з Донецьким кряжем, у фізико-географічному – з Донецьким північностеповим краєм. Ця територія вирізняється значною складністю поєднання вищезгаданих чинників геопросторової організації.

Так, розглядаючи природні умови регіону, вважаємо за потрібне, перш за все, наголосити на значних особливостях ландшафтної структури його території. Ці особливості продиктовані характером літогенної основи, яка представлена герцинською складчастою спорудою, вираженою в рельєфі кряжовою морфоструктурою інверсійного типу. У межах останньої наявні елементи висотної поясності, пов'язані з досить суттєвим перевищенням абсолютних висот на Головному Донецькому вододілі порівняно з периферійними частинами Кряжа. Ці риси природи літогенного компоненту зумовили характер ландшафтів у цілому (степовий біля підніжжя Кряжа та лісостеповий у його центральній частині), дух яких, у свою чергу, визначав дух етносів, що віддавна (ще до утворення Старокиївської держави) населяли Південно-Східну Україну. Це, переважно, народи іранського („царські” скіфи, сармати) та тюркського (половці) походження, а також готи, гуни та ін., спільною рисою яких була войовничість, напрочуд суголосна з духом Степу.

Проте, в подальшому під впливом воєнно-політичних та сакральних чинників Південно-Східна Україна на кілька сторіч (XIII – XVI ст.) перетворилася на „Дике поле”, що слугувало коридором для різноманітних кочових орд, які рушили на Русь-Україну й далі на Захід. Козацьке освоєння регіону XVII – XVIII ст., на нашу думку, мало риси, успадковані в половців, адже запорожці вели напівкочовий спосіб життя, впродовж певного часу живучи на Січі в лицарському товаристві орденського типу й лише опісля оселяючись із родинами в запорозьких паланках, на Гетьманщині або Слобожанщині.

Зовсім іншого характеру етнічне середовище Південно-Східної України почало набувати з кінця XVIII ст., коли воно значною мірою стало формуватися не природним, а адміністративним шляхом. Із початком бурхливого розвитку промисловості Донбасу на його підприємства почали масово скеровуватися інженери та робітники з усіх регіонів Російської імперії, а також фахівці із-за кордону. Як наслідок, етнічний склад населення став строкатим, зі значною (до половини від загальної кількості) часткою росіян. Етнічно різноманітне антропологічне середовище, наклавшись на анархічно-кочовий дух степового ландшафту, сформувало в собі явище, визначене нами як